

בלבבי משכן אבנה

USA 718.521.5231

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245

דע את ביטחונך ביטחון עצמי

זיהוי עצמי פנימי בענף אך לא בשורש עצם הנפש

לאחר שהבנו ברור כי כאשר אדם מחפש את נקודת היציבות הנפשית שלו, הוא צריך לחתור לגלות נקודות בפנימיות נפשו, ולא בכל מרחב הכוחות והגורמים למיניהם שנותנים לו יציבות חיצונית. יש לדעת עוד, כי גם בשכבת הרובד הפנימי יותר בנפש, עדיין ישנה מורכבות של כוח, מידה או תכונה שורשית אחת שממנה יוצאים תכונות ענף יסודיות נוספות.

אדם שחסר לו השקט והסבלנות לחקור לעומק כדי הצורך את צורת מבנה תכונות נפשו, או שהתכונה לקלוט דברים דקים בנפש נעדרת ממנו, עלול לטעות בזיהוי העצמי ולחשוב שאחד מתכונות הענפים שקיימת בו היא תכונת שורשו. הוא בודק את עצמו מספר רב של פעמים ומגלה כי בעת מבחן נפשו מזהה את תכונה זו כשורשה, ואליה היא בורחת בטבעיות. אך זאת בעוד שתכונה זו היא רק תולדה מתכונת שורשו האמיתית, תכונה המתראה כלבוש המולבש על תכונת השורש הפנימית לתכונת הענף. אולם לפי טעותו הוא משעין את בטחונו על תכונת ענף שאינה תכונת שורשו.

ענפים עלולים להיכרת ולהסתלק אך השורש לעולם קיים

אך כפי שחזרנו והבהרנו מספר פעמים, ביטחון שאינו מיוסד על תכונת השורש האמיתית לא יוכל להיות ביטחון איתן

דע את שמחתך • שמחת הרגל פרק ה'

שמחה פנימית

השמחה שמתגלה לחוץ, כאן בעולם הזה, היא לא שמחה שלימה. השמחה השלימה למי שנמצא בה, היא מגיעה ממקום העונג. על מקום העונג נאמר: לליבי גיליתי, לאברי לא גיליתי. על כן השמחה שלימה שמגיעה ממקום העונג, זה פנים, זה נעלם.

מי שהחיים שלו הם חיי עונג, למי שהחיים שלו הם לא החיים של המעשה, אלא חיים של חיבור פנימי, חיים שהמציאות הפנימית היא עונג, היא שעשועים בקדושתו יתברך ובתורתו. חיים במקום הזה, הם חיים של שמחה. אבל השמחה הזו, לא מתגלה לחוץ, לא רואים אותה בחוץ. עליה נאמר (ירושלמי סנהדרין א, ב) דיך שאני ובוראך מכירים כוחר. (שמואל א טז, ז) כי האדם יראה לעיניים, מה הוא רואה בעיניים, את השמחה החיצונית. וה' יראה ללבב, למי שהשמחה שלו באה ממקום העונג.

וביום שמחתכם, אלו השבתות. שמחה שבאה ממקום העונג, עליה נאמר לליבי גיליתי, על זה לא נאמר אין שירה אלא על היין. שם מקום השמחה, שם מקום העונג. הכול צפון, סתור ונעלם.

אם השמחה באה לאדם ממקום העונג, יש לו חיים של צירוף למה שנאמר (ישעיהו נח, יד) אז תתענג על ה', מאותו אז תתענג על ה' נאמר אז ימלא שחוק פיננו. אותו אז דלעתיד לבוא של תתענג על ה', זה אותו אז של ימלא שחוק פיננו. מי שלא חי את מה שנאמר אז תתענג על ה', נאמר בו אסור לו לאדם שימלא פיו שחוק, כי אין בעולם הזה שמחה שלימה.

אך על הצדיקים נאמר (משלי יג, ט) אור צדיקים ישמח. ודרשו חז"ל (חגיגה יב, א) אור שברא הקב"ה ביום ראשון, אדם צופה מסוף העולם ועד סופו, ראה הקב"ה מעשיהם של צדיקים, של רשעים, עמד וגנזם לצדיקים לעתיד לבוא, כיון שראה אור שגנזו לצדיקים שמח. האור עצמו נאמר בו: אור צדיקים ישמח. מי שחי את אותו אור בפנים, מהאור שגנזו לצדיקים לעתיד לבוא, יש לו נגיעה בעולם הזה באור זה.

על זה נאמר (תהלים צז, יא) אור זרוע לצדיק, ולישרי לב שמחה. בכדי שהשמחה תהיה שמחה, צריך שיהיה ישרות של לב, שהלב מבקש את (קוהלת ז, כט) האלוקים עשה את האדם ישר. ומי שהלב שלו ישר, אז האלוקים שעשה אותו, אותו הוא מבקש. על דרך שנאמר (בראשית לא, ל) כי נכסוף נכספתה לבית אביך. ואזי כיסופי הנפש, רצונות הנפש, הם לה' יתברך, לתורתו, בקדושה ובטהרה, כשהלב ישר, ויש בו אהבת ה', והוא פנוי מדברי עולם הזה, על דרך שנאמר (בראשית כד, לא) ואנכי פניתי הבית. אז האדם זוכה לישרי לב שמחה.

אבל השמחה הזו שחלה מהישרי לב, מי רואה אותה, מי יודע אותה, מי מכיר אותה, כאן בעולם הזה, זה לא מכובד, זה בדרך כלל מבוזה. כמו שאמרו חז"ל (סוטה מט, ב) חכמות

אופן השמחה

מעשה של שמחה חיצוני בעולם יש הרבה. יש כל יום. כל השמחות שאנחנו רגילים, הצורה של השמחה, סותרת בהכרח את האפשרות שמישהו ישמח שם. החוץ והפנים כל כך סתרי אהדדי. בעולם שבו אנחנו נמצאים, שעה קודם האדם עוסק במשהו אחד, שעה אחרי זה הוא עוסק במשהו אחר, הוא מגיע לשמחה ברגליו, הוא מחויב להגיע, הוא רוצה להגיע, צריך להגיע, ואז השמחה נשארת, שמחה שאין שמחה אלא בבשר, אבל לא בשר המקדש.

אך כשנותנים מקום כמעט להגיע לשמחה הפנימית. כשזוכים לפנות את הלב, אזי המאכל שאוכלים הוא כלי לפתיחת הלב, (תהלים צב, ב-ג) לטוב להודות לה', ולזמר לשמך עליון, להגיד בבוקר חסדך, ואמונתך בלילות. על כל מה שעברנו עד השתא, להודות למי שהביאנו עד הלום, הוא יתברך שמו. להודות על החיצוניות שנתן, ולהודות על הפנים, על הפנים שכל אחד זוכה לפי ערכו.

על זה נאמר (משלי כה, ב) כבוד אלוקים הסתר דבר, כבוד מלכים חקור דבר. כשיש שמחה של כבוד מלכים, חקור דבר, השמחה שבפרהסיא, היא השמחה שבגליו. את השמחה הזאת, אפשר להשתתף אחד עם השני, בידיים וברגליים. יש ידידים, יד ועוד יד. יש מקפץ על רגליו, ביחד כולם שמחים. אבל תפיסה של שמחה פנימית, היא באה מהמקום של העונג והשעשועים, בקב"ה ותורתו, שמחה כזו זה לא אסיפה של גופים. שמחה כזו זה לא אסיפה של ידיים. שמחה כזו זה לא רק קיבוץ של רגליים.

כי השמחה הפנימית שבאה ממקום העונג, שם הידיים לא מחברים. שם הרגליים לא מצרפים. כי כלפי האדם נאמר עליה: לליבי גיליתי, לפומי לא גיליתי. ושם אם רוצים להשתתף בשמחה, שם צריך חיבור של לבבות. זה לא סעודה שיושבים ליד השולחן ואוכלים. בכדי להגיע לשמחה אמיתית, צריך לשבת שבעה נקיים, להביא את הלב יחד בקיבוץ הלבבות.

האדם צריך לבקש אמת בלבד, ולהשתוקק לאמת, לחפש את האמת. לא להיות מושפע מכל מה שקורה סביבותיו בעולם הזה. אלא לבנות לעצמו חיים פנימיים, חיים שכולם תורה, חיים שכולם קדושה. חיים שכולם הכרת מי שאמר והיה העולם. חיים שהשמחה תבוא ממעמקי הפנים. חיים שהשמחה תמלא את הלבבות כולם.

שנזכה בעזר ה' לבי בשמחה תצאו (ישעיהו נה, יב), לשמחה שתבוא ממקום פנימיות הלב, של לליבי גיליתי, שזה יתפשט כאן בעזר ה' לפומי גיליתי. ואז ידעו כל הברואים כולם, מקטן ועד גדול (עיין ירמיהו לא, לג), אמן ואמן.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מסדרת דע את שמחתך

סופרים תסרה, ויראי חטא ימאסו. אבל מי שמבקש אמת, מה לו בבזיון, מה לו במאסה, אבל הוא חביב לפניו יתברך, כבן יחיד. דייך שאני ובוראך מכירים בערכך. הוא חי באותם שעשועים, הוא חי באותו עונג, ומשם הנפש מלאה שמחה תמיד. שמחה שבאה משלשה רגלים, כשמו רגלים, זה שמחה לפרקים. אבל שמחה שבאה מהישרי לב שמחה, זה שמחה שבאה ממעמקי הפנים, השמחה הזו היא לתמיד, היא לא לזמן.

הכנת הלב

משנכנס אדר מרבים בשמחה (תענית כט, ב), הפשט הכי פשוט שיכול להיות, בכדי להגיע לשמחה של יום וי"ד וט"ו, צריך להיכנס לשמחה לפחות מתחילת החודש. אם רוצים באמת להגיע לשמחה הפנימית, שהשמחה תהיה מהשפה ולפנים, ולא שמחה מהשפה ולחוץ, אזי כמו שכהן גדול צריך שבעה ימים של מילואים, לפני שהוא נכנס לקודש הקדשים ביום הכיפורים. אם ביום הכיפורים צריך שבעה ימים, ויום כיפורים כפורים, אז קל וחומר לפורים שצריך לו הכנה י"ד ימים. אין די שבפורים עצמו הוא מקיים את מה שנאמר (מגילה ז, ב) חייב איניש לביסומי בפוריא, עד דלא ידע. אלא צריך לזה זמן הכנה של י"ד יום.

בשמחת בית השואבה, נאמר מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו, כמה זמן יש הכנה לאותו שמחה, זה לא מתחיל בסוכות, זה לכל הפחות מתחיל בראש השנה, כמו שנאמר (תהלים כז, א. ה) לדוד ה' אורי וישעי, אז תצפנני בסוכה. אך לכתחילה, זה מתחיל שלשים יום קודם החג, או מראש חודש אלול. אי אפשר להיכנס לשמחה פנימית, באופן פשוט. אלא אם כן יש הכנה ברצון שהאדם מגיע למקום הפנימי. מי שמבקש את אותו פנים, מי שמייחל לו, מי

שמחבר את החיים לשם, אז השמחה כאשר היא מגיעה, זה לא (יונה ד, י) בין לילה היה, ובין לילה אבד, כמו רוב השמחות שיש לנו בעולם, הם לא באו בהכנה. מכיוון שבין לילה באו, גם בין לילה חלפו כלא היו.

זהו מה שנאמר (חולין קלט, ב) אסתר מן התורה מנין שנאמר (דברים לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, וכשנהפכו הימים לשמחה, נאמר (אסתר ח, טז) ליהודים היתה אורה ושמחה, וששון ויקר. הימי משתה ושמחה, נשארו בהסתר. זה שמחה שכולה הסתר, זה שמחה שלא רואים אותה בחוץ. עליה לא נאמר, ואדם יראה לעיניים, הוא לא רואה את אותו מקום פנימי של שמחה. שם אין נראה הדבר מבחוץ. השמחה השלימה הזו, היא תקוותם של ישראל. אמרו חז"ל (בבא בתרא עה, ב) לא כעולם הזה עולם הבא, בעולם הזה כל הרוצה להיכנס נכנס, אבל בעולם הבא רק כל הנקרא בשמי, הוא זה שיכול להיכנס, הוא זה שיכול לעלות. השמחה הפנימית, היא השמחה שהיא תקוות הלבבות. היא השמחה שאליה אנו פונים, מבקשים ושואלים בכל יום. אבל בכדי להגיע לאותה שמחה, צריך לשנות את החיים.

נפשו בורחת יותר ויותר אל אחד מהענפים ולא אל תכונת השורש שלו. לפיכך, יש להתאזר בסבלנות ובדקות ולחשב מי מהתכונות פנימית ושורשית יותר במהותה, ומי מהן היא רק תולדה שלה.

להמחשת העניין נביא דוגמא נוספת של הישענות על תכונת ענף במקום להיסמך על תכונת השורש: ישנם בני אדם בעלי תכונה מעולה של טוב לב מופתית. אדם כזה מחמת טוב ליבו אינו פוסק לפועל פעולות נתינה וחסד עוד ועוד. הוא מקים מערך של חלוקת סלי מזון לזקקים, וכן התנדבות בסיוע לחולים וזקנים. נוסף על כך הוא מרבה לפזר כספי צדקה ביד רחבה.

תכונת הטוב לב היא שורשו של אדם זה, אך מחמת ריבוי הפעילויות והעיסוקים המעשיים החיצוניים הוא מאבד את הזיהוי השורשי ומקבל זיהוי עצמי בענפי פעילות החסד. סדר היום שלו עמוס בפעולות ארגון, איסוף, אחסון וחלוקת סלי מזון. ארגון רשימות תורמים, מתרימים, מתנדבים, נזקקים, חולים, רכבים, חשבונות בנק, כספים, קבלות, מנהלי חשבונות וכו'. הוא יכול לזהות את עצמו כאדם בעל יכולת ארגונית, כפעלתן - איש של עשייה, כרחמן, כנדבן, כבעל מפעל חיים של תמיכה בנזקקים.

אף שתכונת טוב הלב היא שורשו, אך הטוב הזה מתפצל לכמה ענפים המשמשים כלבושים והתראויות שונות של תכונת העצם השורשית. על כן, יתכן ובעת מצוקה ידידנו בורח אל אחת מההתלבשויות של השורש, אל אחד מהענפים. הוא יכול לפצוח בפיתוח רעיון נוסף למבצע גיוס תרומות שיכול להתלבש במבצע של גיוס מתרימים צעירים תמורת כל מיני פרסים ומתנות - אופניים לבנים ומצלמות ונגנים לבנות וכו'. זאת במקום למצוא את מנוחת נפשו בתכונת טוב הלב הטבעית והשורשית שלו.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מסדרת דע את ביטחונך

להמשיך לסלסל בקולו הערב.

על כל פנים, תיקונו יהיה להשכיל כי שגה בתת מבטחו בתכונת הענף. תקוותו שיפנים ויביט אל תוך עצמו וילמד להכיר מהו השורש האמיתי בתכונות נפשו ממנו נבעו ענפי הנגינה והזמר. תכונת השורש ודאי נמצאת וקיימת. אליה הוא חוזר וממנה הוא ממשיך להיבנות ולפעול הלאה.

בתכונת השורש קיים מאפיין אחד המהווה אב לכל הענפים הנולדים ממנו

תהליך הבירור של ה-'אני' הינו תהליך מתמשך במתינות ובסבלנות. על האדם להתבונן בעמקות ובדקות על תנועת נפשו, ולפרט לעצמו רשימה של תכונות יסוד חזקות אמיתיות שקיימות בו, אליהן נפשו בורחת בעת מצוקה, ועליהן נשען ביטחונו. אדם שלא מצליח לזהות בתוכו מעבר לתכונה שורשית אחת, על דרך כלל תכונה זו תהיה ענף ולא שורש. על כן, יש להמשיך

בעקביות להתבונן עוד ועוד בעין בוחנת על ההנהגה הטבעית עד שימצאו תכונות חזק נוספות ענפים ושורשים.

בתוך אותה רשימה יש לתור אחר בית אב אחד, דהיינו אחר תכונה אחת שהיא העצם והשורש לכל שאר הענפים הנולדים ממנה. להתבונן ולהבין כיצד כל אותן תכונות ענף משמשות כלבושים שונים המולבשים על תוכנת השורש המחיה ומפעילה את כל תולדותיה.

כפי שציינו לעיל, אחת הבעיות המצויות היא שתכונת השורש האמיתית עלולה להיות מכוסה ונסתרת על ידי תכונות הענף. האדם אינו מודע לכך, והגם שהוא מתבונן אל תוכו, אך הוא עלול למצוא כי

ויציב. זאת מפני שלעולם האדם יחשוש שמא יכרת הענף עליו הוא יושב, שמא תנטל ממנו היכולת והכוח עליו הוא סומך את יציבות נפשו. כי כמו שבעץ הגשמי הדרך לכרות ענפים וגזעים אך מותרים את השורש קיים, כך גם בתכונות הנפש, תכונות הענפים עלולות להיכרת ולעבור מהעולם, מה שאין כן תכונת השורש לעולם תישאר, היא אינה יכולה להיכרת כי היא היא עצם האדם. אך בשונה מעץ טבעי שבו קיימת אפשרות לעקור ולכלות גם את השורש, בנפשות בני האדם, כל עוד הקב"ה מקיים את האדם אזי תכונת השורש לעולם קיימת ואינה נכרתת כליל.

יכולים להיות מצבים בהם השורש לפעמים אינו נמצא בתוקף הזוהר של ההתגלות שבו, והוא פחות בולט ומורגש, אך למרות כן תמיד יהיה לו מקום של ביטוי מסוים.

לדוגמא: אדם שטעה וזיהה כתכונת שורשו את אהבתו לנגינה ולשירה ואת יכולתו לשורר לנגן ולזמר. עיקר עסקו בתחומי הביצוע של קטעי נגינה שירה וזמרה. זוהי פרנסתו, שם חשקו, לשם הוא פונה בעת

מצוקתו. ועל כן, בניין ביטחונו מיוסד על רב כוחו בתחום המוזיקה.

אולם על פי המתבאר כי תכונות השורש הנפשיות לעולם לא יהיו כוחות וכשרונות שמקורם ביכולת גופנית, על כן ודאי שהיכולת להפיק קולות נגינה וזמר לא יכולים להיות תכונת יסוד נפשית. ובוודאי ששייך כיליון וסילוק ליכולות גופניות, זוהי דרכו של עולם. ועל כן, אדם זה עלול להימצא בשבר עמוק בזמן שמסיבה חיצונית כלשהי תנטל ממנו היכולת לפרוט על מיתרי כלי הנגינה או לנשוף או להקיש עליהם בקצביות. שמא אוזניו יכהו ויחדלו משמוע. או אולי מיתרי גרונו יחלשו יפגמו או אף יכחדו ובכך תמנע ממנו האפשרות

תכונות השורש הנפשיות לעולם לא יהיו כוחות וכשרונות שמקורם ביכולת גופנית,

בו כח הנשמה, עכ"ל. ויתר על כן מצד כך שאבר קטן אינו אבר לעצמו, אברים אברים, כנ"ל, אלא הוא "חלק מצורת האדם השלם", וזהו עיקר חשיבותו, מצד היותו חלק מן הכלל השלם.

שבת, פב, ע"ב – דבעי רב חמא בר גוריא, ע"ז ישנה לאברין או אינה לאברין וכו', ורבנן למאי הלכתא איתקוש לנדה, מה נדה אינה לאברים אף ע"ז אינה לאברים, עיי"ש.

וז"ל הרמב"ם (שאר אבות הטומאה, פ"ו, ה"ג) קצץ אבר ממנה אפילו היה כמרדע, הרי זה טהור. שע"ז אינה מטמאה לאברים, אלא "הצורה כולה כשהיא שלמה", שנאמר תזרם כמו דוה, מה דוה אינה מטמאה לאברים אף ע"ז אינה מטמאה לאברים, עכ"ל, והבן שע"ז כנגד הקב"ה, שכביכול הוא "הצורה השלמה".

והנה אברהם, אבר-מה, כנ"ל. וכל זמן שלא נימול והסיר ערלתו, היה בבחינת אברים אברים, וכאשר נימול נעשה בבחינת "הצורה כולה שהיא שלמה". וכח אברהם כנגד ע"ז, וכלשון הרמב"ן (שמות, כ, ו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך (דברים, ו, ה) שתמסור נפשך וחייך באהבתו, שלא תחליפנו באל אחר ולא תשתף עמו אל אחר, ולכך נאמר באברהם זרע אברהם אוהבי (ישעיה, מא, ח), שנתן נפשו שלא יעבוד ע"ז באור כשדים, עכ"ל.

ועבודת אברהם היתה לשבר ע"ז שלם, ולעשותו אברים אברים (עיי"ן ע"ז, נא, ע"א), וכלשון הירושלמי (ע"ז, פ"ג, ה"ב) מצא עבודת כוכבים, משבר אבר אבר. וז"ש (ע"ז, יד, ע"ב) שהיה לו לאברהם ת' מסכתות בהלכות ע"ז. והיינו, שאות ת' הוא סוף ההתפרטות. והיינו שאברהם פרט הע"ז לפרטים, לאברים. וז"ל עץ הדעת טוב (תולדות) ואברהם תיקן ענין ע"ז, וע"כ נשרף באור כשדים, בסוד ואשריהם תשרפון באש, ולא עליו כי הוא ניצוץ קדוש, אלא בעד ישמעאל שהיה אז עדיין כלול בו וכו', ואח"כ יצא ממנו ישמעאל הרע המעורב בטוב אברהם, ועליו נאמר ותרא שרה וכו' מצחק, לשון ע"ז, עכ"ל.

והבן שכאשר שורפים ע"ז באש נעשה אפר, פרורים, ושורשו, אברים אברים. ואברהם נפל לכבשן האש ולא נעשה אפר, מפני שאברהם הוא "הצורה כולה כשהיא שלמה", דתיקון. ועי"ז מתקן אבר אבר לעצמו, כעין מקדיש אבר שקדוש. ויתר על כן מקדש כל הקומה כולה, קדושת הצורה השלמה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

שבת, עז, ע"ב – גבי שיעור הוצאה בשבת אמרו, כדי לסוך אבר קטן, ושם אמרו (עז, ע"ב) אמרו, אמרי דבי ר' ינאי, שמן כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו, עיי"ש (ומעין כך עיין עדויות, פ"ד, מ"ו). ופרש"י אבר קטן - אחד מפרקי אצבע קטנה. ועיין מאירי על אתר. וכן ר"ן שם. ומרכבת המשנה (שבת, פ"ח, ה"א) וז"ל, כשאנו מונים אברים שיש באדם אנו מונים שלשה פרקים בכל אצבע, א"כ כשאמרו אבר קטן, היינו אבר אחד מפרקי אצבע קטנה. והיינו לא רק אצבע קטנה, אלא "אחד מפרקי" אצבע קטנה. ועיין רש"י (מלכים, א, יב, י) קטני עבה - אצבע קטנה שלי. ועיי"ש (שבת, פ, ע"ב) כדי לסוד אצבע קטנה שבבנות.

אולם אף אות ברית קודש נקרא אבר קטן, אצבע קטנה. וכמ"ש (סוכה, נב, ע"ב) א"ר יוחנן, אבר קטן יש לו לאדם, מרעיבו שבע, משביעו רעב. ועיין סנהדרין (קז, ע"א). ושם פרש"י (ד"ה ונתעלמה) שהמשביע אברו בתשמיש רעב ומרבה תאוה, עכ"ל. ובסוכה (שם, ד"ה רעב) פירש, רעב - גופו חסר כח, ורעב לעת זקנה, עכ"ל.

אולם יעוין בעקידת יצחק שכתב (תולדות, שער כד, ד"ה הקטנה) וז"ל, וכבר אמרו חז"ל ע"ז אבר קטן יש באדם וכו', ולדעתי על הלב או העין. וצדק זה, כי העין רואה והלב חומד, וכל אחד מהם הוא אבר קטן מחזיק כל תאות שבעולם, כמש"כ ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. ואמרו עינא וליבא תרי סרסורי דעבירה (ירושלמי, ברכות, פ"א, ה"ד), עכ"ל. ומעין כך כתב בבן פורת יוסף (לך לך, ד"ה וביאר) וז"ל, ואבר קטן הוא העין, כמ"ש חז"ל בש"ס (תמיד, לב, ע"ב) שנתנו לאלכסנדר מגן עדן וכו', כי עיני האדם לא תשבענה (משלי, כז, כ), עכ"ל. ועיין תורת אמת (שקלים, ד"ה ועוד).

והנה מהות אבר קטן באדם וחשיבותו, כתב בחמדת ימים (שב"ק, פ"ט, על אות ברית קודש) וז"ל, כי האבר הזה הוא קטן (וכלשון היפה שעה (שער הכוונות, דרושי חג הסוכות, אות ט) שהרי היסוד שהוא אבר קטן יותר מכולם כנראה בחוש הראות), אבל גדול באיכות, עכ"ל. וזהו בפרטות על אות ברית קודש.

אולם בכללות על כל מיני אבר קטן כנ"ל, הטעם שאינו קטן מפני שיש לו שורש פנימי. וכמ"ש בפרדס רימונים (שער ח, פ"א) וז"ל, אבר קטן שבאדם, מתנהג כפי רצון הנפש, עכ"ל. והרי שמצד עצמו קטן, אולם מצד שורשו, שורשו גדול מפני שמתנהג ע"פ רצון הנפש, ולכך אינו קטן. ויתר על כן מצד אור הנשמה שבקרבו הוא גדול. וכלשון הרדב"ז (מצודת דוד, מצוה תע) וז"ל, שאין לך אבר קטן באדם שאין

בשלה | כ-ר

ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים. דרך, ד-רך. והנה השורש של ר-ך לשון רכות, ב"ג מדות של רחמים, במדת ארך אפים, ארך, א-רך. והוא לשון אריכות, כי הדבר הקשה מצומצם, לעומת כך, הדבר הרך מתפשט ומתארך. וכאשר הדבר הקשה נעשה בו רכות פורתא הוא מתפורר, והיינו נעשה פריך, פי-רך. ושורשו בפה, פה-ך, פרך, כנודע. כי בפה מתפוררים התיבות לאותיות, וכן כל אות הוגים אותה במילואה, אל"ף בי"ת וכד', וזהו פרור. וזהו בחינת ברכה, ברך, ב-רך. כי מהות הברכה, מלשון הברכה - המשכה, כנודע, בבחינת מברין את הגפנים. וכאשר מתגלה שלמות ההברכה מן השורש מן ההתחלה, מן האל"ף, זהו אברך, א-ב-רך.

ובקומת אדם תחילת קומתו מן הראש, שר-א, ומתפשט והולך, ועיקר מקום ההתפשטות, לבר מגופא, הוא מקום הרגלים, ירך, י-רך. ועד מקום כף הרגל, שע"ג מנעל, הנקשר בשרוך, שו-רך. וכן מקביל לכך ממונו של אדם המעמידו על רגליו כלשון הש"ס. שהממון מתפשט ומתארך הרבה, ומאריך את קומתו של אדם. ונקרא ערך, ע-רך. ונקרא רכוש, רכ-וש. וכן בניו של אדם, כרגליו, ברא כרעא

דהנה אמרו היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם. והיינו שכר לעת"ל. שכר, ש-כר. כי השכר מהותו הוא התפשטות הדבר עוד ועוד, ודו"ק היטב. ולכך עיקר השכר לעת"ל, ליום שכולו ארוך, או-רך, כנ"ל. והוא בחינת זכר, זכרון, ז-כר, שהדבר אינו נסתלק אלא נשאר ממנו המשך, שזהו מהות הזכרון, שאינו זכירה שכלית בעלמא כפשוטו, אלא מחמת שנשאר כח ההמשך של הדבר. שזהו בחינת זכרון כל המעשים לפניך בא ביום הזכרון. והיינו שכח ההתפשטות ותולדות המעשים שכבר היו ואינם באים לפניו.

והנה עיקר כח ההמשכה מתגלה ע"י יין. ולכך אמרו זכור את יום השבת לקדשו, זכרהו על היין. כי נכנס יין יצא סוד, התפשטות הדבר, ודו"ק. וזהו כרם, כר-ם. ועיקרו נגלה בפורים, במשתה היין. וע"י מרדכי, רכ-מדי. והוא שורש האור דלעת"ל, יום שכולו ארוך, כנ"ל.

ועיקר ההמשכה ליום שכולו ארוך נגלה ע"י דוד, ע"י כינור דוד, כר-יון, שמושך הלב מאוד מאוד.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

דאבוה. ותחלתו בן ראשון, בכור, בו-רך. ולהיפך רך נעשה קשה, בחינת המרחם על אכזרים, נעשה אכזר, אז-כר. והיינו מתנגד להתפשטות. וזהו נכרי, ני-כר, וכמ"ש חז"ל, נתנכרו מעשיו. וזהו בחינת כרת, כר-ת. והיינו שנכרת דבר משורשו, מפני שאין התפשטות לשורש. וכן טבע המים להתפשט, וטבעם להיות ניגרים על פני הארץ. אולם כאשר נעשים כפור, עומדים על עומדם ואינם מתפשטים. כפור, כר-פו. וע"ז בא יום הכפורים לכפר, כר-פ, בבחינת זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. והיינו להפקיע בחינת הכפור שבמים, ולגלות בהם זריקה למרחוק, דייקא ההיפך מכפור. וכן יוה"כ בחינת גילוי מדרגת "כתר", ת-כר, היפך אותיות כרת, כנודע. והיינו שמתקן אף את מי שנכרת משורשו. והראש להם, הכופר בעיקר שאין לו חלק לעוה"ב, שהוא הכופר השורשי בה"א הידיעה, כופר כר - ופ. ויוה"כ, מכפר על הכפירה. כי הכופר, אין עניינו רק שאינו מאמין ח"ו בקיום הקב"ה. אלא כופר שמא"ס יכול להתפשט גבול כנודע טענה זו בדברי הפילוסופים. והיינו שכופר, ב- ר-ך, כופר בהתפשטות, ודו"ק. ומגלה גבול דקדושה, פרוכת, רכ-פות.

<u>ארכיב</u>	<u>ארכיב</u>	<u>ארוכה</u>	<u>אכר</u>	<u>אכזר</u>
בכור	אזרח	כברה	יששכר	ירכתי
<u>כנור</u>	כישור	ככר	כיור	<u>כושרות</u>
כרם	כרמל	<u>כרכמיש</u>	כופר	כפיר
מרדכי	מערכה	מכמרת	כתר	כרת
רכש	<u>ברכאל</u>	ברכה	עכרי	מרכבה
שרוך	<u>פרנך</u>	<u>אריון</u>	דרך	ערך
כפור	פרך	<u>נכרי</u>	רך	ירך
פרוכת	כפתר	כרוב	כאשר	זכר
<u>אכר</u>	כיור	כרעים	רכס	מכבר

כתר

אלפים. ולפי שישראל בשעת עשית העגל גרמו פגם שם אל שדי, ואמרו כי זה האיש משה שהוא כולל חשבון ג' אלפים, לכן נהרא כשלשת אלפי איש בעגל, כשלשת דייקא, שחסר מן ג' אלפים שנים, עיי"ש.

חסד

כתיב (בראשית, כ, טז) ולשרה אמר, הנה נתתי אלף כסף לאחיר. אברהם שמדתו חסד נתן לו כסף שהוא בחינת חסד, אהבה, כיסופים. ומכח כך נעשו לבנ"י שרי אלפים (שמות, יח, כא) שרי, שרה - שרי. אלפים מכח אלף כסף.

וכן כתיב (שמות, כ, ו) ועשה חסד לאלפים לאהבי וגו'. וכתיב (שם, לד, ז) נצר חסד לאלפים. ואמרו (אגדת בראשית, פרק פ) כשם שכל איבריו של גוף תלוי בצואר, כך כל ישראל תלוי באברהם, שנאמר מגן אברהם, אלף המגן תלוי עליו (שה"ש, ד, ד), עושה חסד לאלפים, דבר צוה לאלף דור, בזכות אברהם נתלה עליו עד אלף דור. ובשוחר טוב אמרו (תהלים, קה, ח) דבר צוה לאלף דור, אמר ר' חייא בר אבא, לאלוף שבדור, ולמעולה שבדור, ומאי ניהו אברהם. ועיין שהש"ר (ד, א, ד) בזכות אותו הבא לאלף דור. ואמרו (ויק"ר, ב, א) אדם אחד מאלף מצאתי, זה אברהם.

גבורה

אמרו (סוטה, לא, ע"א) דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר, גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה, שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפים דור, הכא כתיב לאלפים לאוהבי ולשומרי מצותי, והתם כתיב ולשומרי מצותי לאלף דור.

תפארת

כללות חג"ת נקראו ג' אלפין. ועיין זוה"ק (השמטות, בראשית, רסב, ע"א) ובגין כך קטל מנהון כשלשת אלפי איש, שלשת לא אתמר אלא שלשת, לקבל הנהו תלתא דרגין דהוי מליין להאי באר, הה"ד, והנה שם שלשה עדרי צאן רבוצים עליה. ועיין מגלה עמוקות (בלק) והקשה בזה והלא כמה חושבנין רברבין הוה ידע, אבל על יונס ויומברס קאמר (עיין ערך קטן דעת) שהיו חשובין כג' אלפי איש, ועליהם איתמר בשעת יציאת מצרים "ושלשים על כולו", שהם תלת דרגין לקביל ג' דרגין של קדושה, ויסע ויבט ויט, ג' רתיכין של אבות, שהם לקבל מג"ן - מיכאל גבריאל נוריאל, ובקליפה משחית אף וחמה מי"ם אחרונים חובה.

ועיין פנים יפות (יוחי, מט, כח) אדם אחד מאלף מצאתי וגו'. והר"מ, כי מספר אברהם יצחק וישראל, וג' הכוללים שהם כלולים זה בזה, עולה אלף, והוא מורה על האחדות שביניהם בלי שום פרוד, אבל מספר שרה רבקה רחל לאה עולה ג"כ אלף אלא שנ"ש שאר מספר "כל אלה", וז"ש בכל אלה לא מצאתי. והיינו שנחסר פ"ו, גימ' אלקים, והבן.

נצח

עיין גר"א (תיקונים, תיקון לו, פו, ע"א) ששת אלפים שנה: ב' אלפים תהו - חו"ג. ב' אלפים תורה - ת"ת ויסוד. ב' אלפים

גלגלת. ועיין גר"א (ליקוטים, קצב, א, ב) אלף הרים שורשם בחיורתא, אלף יארים שרשם בנימין. ואלף עלמין דחתימין בע"זקתא שורשם במו"ס שהוא עזקתא.

חכמה

עיין מרומי שדה (סוטה, ה, ע"א) לשון אדם מתפרש במד"ר ר"פ ויקרא עה"פ אדם כי יקריב, היינו האמור בקהלת (ז, כח) אדם אחד מאלף מצאתי, ר"ל מי שהוא חכם, כדמפרש שם עה"פ הבן יקיר לי אפרים וגו' (ירמיה, לא, ב) אלף נכנסים למקרא וכו', עד שיצא אחד להוראה, וזהו אפרים, ת"ח כידוע. וזהו בחינת "אאל" פך חכמה", כמ"ש ר' צדוק (ליקוטי אמרים, קלא) אשה בכל אלה לא מצאתי, והיינו לפי שאין בה חכמה, ואדם אחד מאלף לא מצאתי, לשון אאלפך חכמה (איוב, לג, לג).

ועוד. עיין אמרי שפר (ח"ג) ספירות - מחשבות. והן אלף מחשבות מחשבות מן אחד ועד אלף (כל ספירה מאה, עיי"ש) וכו', ודע כי אלף אחד הוא חומר כל אלפיות במחשבה.

בינה

עיין גר"א (ספ"י, ה, ע"ד) אלפים שנה של תורה הקדומה, הן מו"ס ולבא שמתלבשים באו"א קודם לו"ק, וכל אחד נקרא אלף, אלף חכמה ואלף בינה. ועיין עוד בדבריו בתז"ח (מט, ע"ב), ולי"קוט ריש אד"ר.

דעת

עיין ליקוטי הגר"א (א"ב, א, לא) אלף חולקין שזכה להם משה בחינת מטטרו"ן ש"ר הפני"ם, חשבון אלף.

ועיין ליקוטי הגר"א (א"ב, א, לג) אלף אלפין מארי יבבה הנזכרים אצל בלע בן בעור באד"ר, הם נגד אלף של הדעת, ונגדו הוא משה בשער הנו"ן. ועיין בדבריו ביהל אור (ח"ב, א, ד) אלף חול"קים שזכה להם משה רע"ה, הם אלף אדרין של הדעת במקומו.

ועיין שלי"ה (כללי התלמוד, יד, כלל פה, קדוש) וכבר נודע מע"תם של דור "דעה", שהיה כל אחד מהם שקול כאלף איש, דכתיב (דה"י, א, טז, כה) דבר צוה לאלף דור, מלמד שמקבלי התורה שקולים כאלף דור. וכתיב אדם אחד מאלף מצאתי, זה משה רבינו (דעת דקדושה) ע"ה שהיה שקול ככולם.

ובלעם דעת דקלקול, יודע דעת עליון, יודע את בהמתו. ואמרו (זוה"ק, בלק, קצד, ע"א) ויפול מן העם ביום ההוא (בחטא העגל) כשלשת אלפי איש, וכי לא הוה ידעי חושבנא זעירא דא, והרי כמה חושבנין אחרנין רמאין עלאין ורברבין ידע קרא לממני, והכא כשלשת אלפי איש, אלא אינון בנוי דבלעם ינו"ס ויומברו"ס דהוו שקלי כשלשת אלפי איש. סוד הדעת סוף אלף סוד שער הנו"ן שהוא דעת ומחבר אבא ואמא. ואצל משה דעת דקדושה כתיב, אלף זעירא דויקרא. ועיין מגלה עמוקות (ויקרא) מספר אלף יוצא מא"ל שדי במילואו שהיא עולה אלף באלף זעירא שאחד חסר מאלף, ומספר אלפים יוצא משם שד"י בריבוע שהוא עולה ב' אלפים חסר אחד, לכך אלף זעירא מורה על שחסר ג"כ אחד מב'

פעמים. וזהו שיעור חיי אדה"ר, ונתן מהם ע' שנה לדוד (מד"ר, יד, יב).

ואמרו (ב"ר, יט, ה) האכילה (חוה) את הבהמה ואת החיה ואת העופות (מעץ הדעת) הכל שמעו לה, חוץ מעוף אחד ושמו חול, הה"ד (איוב, כט, יח) וכחול ארבה ימים. דבי ר' ינאי אמרו, אלף שנה הוא חי, ובסוף אלף שנה אש יוצאה מקנו ושרפתו ומשתייר בו כביצה וחוזר ומגדל איברים וחי. ר' יודון בר"ש אומר, אלף שנים חי, ולבסוף אלף שנים גופו כלה וכ"נפיו מתמרטין ומשתייר בו כביצה וחוזר ומגדל איברים. וזהו נמשלו כבהמות, שחי אדה"ר כמו בעל חי שלא חטא. ובבעל חי יש מעין תחיית המתים.

יחידה

אלף חוזר לאלף, יחיד. ואמרו (קה"ר, ז, א, כח) אדם אחד מאלף מצאתי, בנוהג שבעולם אלף בני אדם נכנסין למקרא, יוצאין מהן ק' למשנה, יוצאין מהם עשרה לתלמוד, יוצא מהם אחד להוראה, הה"ד אדם אחד מאלף מצאתי. ועיין העמק דבר (ויקרא, א, א) אדם, שהוא מיוחד שבדור, וכלשון מ"ר שעליו נאמר אחד מאלף מצאתי.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

נפש

ימות משיח - נו"ה (ועיי"ש תיקון ע', קסג, ע"ב - באופן שונה. וכן בהיכלות, פקודי, יז, ע"א - אופן נוסף). ובפשוטו כל שית אלפי שנים מקביל לו"ק לפי סדרם כמ"ש במקומות הרבה.

הוד

עיין גר"א (ליקוטים, א"ב, א, לא) אחר-רים של שם נו"ה, צבאות, עולה תתע"ג, ואחורים של שם אדנ"י, עולה קכ"ו, ויחדיו עולה אלף, עיי"ש.

יסוד

כתיב (דברים, ז, ט) האל הנאמן שמר הברית והחסד וגו', לאלף דור. וכן כתיב (תהלים, קה, ח) זכר לעולם בריתו, דבר צוה לאלף דור. ומעין כך בדה"י (ט, טז, טו). ואמרו (ב"ר, כח, ד) דבר צוה לאלף דור, זו המילה. ואמרו (פסיקתא זוטרתא, ואתחנן, יב, ע"א) לאלף דור, וכן אמר דוד דבר צוה לאלף דור, דבר שאין לו הפסק, מלמד שבריתו של אברהם אבינו יהיה לעולם.

ועוד. יוסף, סוד תוספת. וכתיב (דברים, א, יא) יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים.

מלכות

סוד שכינה. ואמרו (יבמות, סג, ע"ב) ת"ר, ובנחה יאמר, שובה ה' רבבות אלפי ישראל, מלמד שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות מישראל.

רוח

רוח טובה לעומת רוח רעה. יצ"ט לעו-מת יצה"ר. ועיין חומת אנך (מלכים, א, יא) מספר זה רמז להכנעת היצר, גימט', ת"ש יצ"ר, עולה אלף. וכתב הגר"א שדור ההפלגה, רוח דקלקול. ועיין תרגום על הפסוק אדם אחד מאלף מצאתי, אלף מלכין אתכנשו למעבד מגדלא דבבל.

נשמה

עיין קהלת יעקב (ערך מגן) ועי"ז נקרא אדם אלף בינה, בחינת נשמה (ועיין ערך קטן בינה).

חיה

כתיב (קהלת, ו, ו) ואלו חיה אלף שנים

עכשיו

בחניות הספרים בארץ

ספר נפש החיים שער ד'

מילון ערכים בקבלה • עטרת היסוד

היא הפרק השלישי שבו. וזהו ביסוד דדוק', אולם יסוד דנוק' אין בו רק ב' פרקים, היסוד והעטרה. ועיין עץ חיים (שער מ, דרוש ח). אולם ביסוד הזכר אף שאין בו רק ב' פרקים, מ"מ מתחלק לג' פרקים. עיין עץ חיים (שער לא, פ"ג, מ"ת). ועיין שמן ששון, שער הכוונות, דרושי ק"ש, דרוש ז, אות ו, ואות טו) וז"ל, והיסוד אין בו רק ב"פ בלבד, והם היסוד ראש העטרה שבו, ואע"פ שמתחלק לג' שלישים, אינם רק ב"פ, אלא שמתחלקין לג' שלישים, עכ"ל. וכתב (שם, שם, פ"ה מ"ת) וז"ל, יוסף הוא בחינת היסוד דז"א כנודע, וסבת קריאתו כך הוא כנ"ל, כי יסוד הוא ו' והעטרה היא י', עכ"ל. ונקראת "עטרה" כמ"ש בעץ חיים (שער לד, פ"ב, מ"ת) וז"ל, זה הנקודה (שצורתה י' כנ"ל) היתה בחינת כתר שבה וע"כ נקראת "עטרה", כי כתר ועטרה הכל הבנה אחת, כי עטרה לשון סובב, כמו עוטרים את דוד, עיי"ש.

ובדקות, העטרה יש לה ג' בחינות. א. כתר דנוק', כנ"ל. ב. כותרת סביב היסוד עצמו. ג. לעת"ל תהיה עטרה בראש צדיק למעלה מז"א ותכתיר את ראש ז"א. ודו"ק.

והשורש שעטרת היסוד עולה למעלה מז"א עצמו, עטרה בראש צדיק, כי שורשה באמא, בסוד ה' שהוכפלה ונעשה ב' ההי"ן ה' עלאה וה' תתאה. ובסוד שם ס"ג דס"ג שהפך לב"ן, כנודע. ובפרטות יותר כי נוק' שורשה ביסוד אמא. וכמ"ש בעץ חיים (שער לד, פ"ה, מ"ת) וז"ל, והנה הסבה שתחלה יצאה המלכות תחת היסוד בבחינת עטרה, וכו', והטעם לפי שכל בנינה הוא מיסוד אמא שבתוכה הגבורות, והיסוד דאמא הוא תוך קו אמצעי דז"א, עיי"ש. ועיי"ש פ"ד, מ"ב, בהרחבה.

ובפרטות זהו רגלי לאה, עטרת היסוד דתבונה שממנה נעשה רחל. עיין אוצרות חיים, שער לאה ורחל. ועץ חיים, שער לח, פ"ג. ופעמים מצד כך עטרת היסוד נקראת לאה, ודו"ק.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

כתב בעץ חיים (שער א, ענף ה) וז"ל, צריך לדעת כי בחינת המלכות שבכל פרצוף ופרצוף מאלו הה' פרצופים, הוא באופן זה, כי מלכות אשר בפרצוף זכר, כגון אבא וז"א, הנה המלכות שבו, הוא בחינת עטרה שעל הצדיק הנקרא יסוד, בסוד ברכות לראש צדיק הנזכר בס"ה פרשת ויצא דקס"ד, וכו'. ואם הוא מלכות בפרצוף נוק', כגון אימא ונוקבא דז"א, הנה המלכות שבה הוא ג"כ בחינת עטרת היסוד שבה, כי היסוד שבה הוא בחינת בשר התפוח שעליה הנקרא בדברי חז"ל שפולי מעים, בענין סימני אילונית, עכ"ל.

וביאר בעץ חיים (שער לה, פ"א) וז"ל, אל תתמה אם המלכות היא עטרת היסוד שבאדם, ואיך היא הנוק' של האדם. אך הענין הוא סוד גדול, כי כל הקדושה אין שורש הראשון נפקד משם, לכן מקום המלכות היה תחלה שרשה העטרה שביסוד, ואח"כ כשנגדלה נתעקרה משם וגדלה מעט מעט עד שנעשית פרצוף גמור, וחזרה פב"פ עם ז"א, עיי"ש. ולעת"ל תעלה למעלה ממנו, כמ"ש בעץ חיים (שי"ג, פ"ב, מ"ת), בסוד "עטרה בראש צדיק", עיי"ש.

וכל זה שהעטרה נעשית פרצוף גמור לעצמה, הוא רק באו"א וזו"ן, ולא בעתיק וא"א. וכמ"ש בעץ חיים (שער יא, פ"ג) וז"ל, ודע, כי בעתיק יומין ובא"א, לא נמצא בו מציאות נוק' בפני עצמו כמו לאו"א ונוק' לז"א, אך המלכות דעתיק יומין ומלכות דא"א הם בחינת העטרה שבהם, עכ"ל.

ובפרטות יותר כתב בעץ חיים (שער כז, פ"א) וז"ל, ז"א אין בו רק ט"ס, והעשירית היא נוק'. אמנם הניחה שורשה בו, והיא עטרה שבו, כי משם נאחזת. אך העטרה היא מכלל היסוד עצמו כנודע, כי כל ספירה נחלקת לג' פרקים, ועטרה היא פרק ג' של היסוד. נמצא כי הספירה י' היא פרצוף נוק' דז"א, והוא אינו רק ט"ס, והיא נשארת ונאחזת בסוף היסוד שהוא בפרק ג' שבו הנקרא עטרה, עכ"ל. כי היסוד עצמו אין בו רק ב' פרקים, ועטרת היסוד

כדי לקבל את המילון מהתחלה, אנא בקש לכתובת info@bilvavi.net

אנציקלופדיה מחשבה

חולון יום ד' 20:30

משפ' אליאס

רח' קדמן 4

לפרטים 050.418.0306

אנציקלופדיה עבודת ה'

יום ג' 20:30 בדיוק

מרכז בלבבי

רח' בלוי 33

ירושלים

לפרטים 052.765.1571

ישראל 073.295.1245 ■ USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת rav@bilvavi.net

או בפקס: 03-548-0529 [בשליחת שאלה בפקס, במספר הפקס שאליו תוחזר התשובה,

נא לציין מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-הקולי של הפקס]